

الگوی راهبردی حمایت از تولید

فعالیت های نامولد رقیب تولید

برخی تجربه های جهانی و راهکارهای مقابله با آن در ایران

دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی گزارش ۱۶۵۸۲ با عنوان " الگوی راهبردی حمایت از تولید پانزده فعالیت های نامولد رقیب تولید (برخی تجربه های جهانی و راهکارهای مقابله با آن در ایران)" احصا کرده است.

فعالیت های اقتصادی از منظر ایجاد ارزش افزوده متفاوت هستند. بعضی از فعالیت ها به تولید کالا یا خدمات می انجامد و از این محل، سود حاصل می کنند. بعضی دیگر از فعالیت ها صرفاً نقش توزیع درآمد از یک فرد به دیگری دارند و هیچ گونه ارزش افزوده ای در تولیدات صنعتی، کشاورزی یا خدماتی ایجاد نمی کنند. برای مثال کسب سود از خرید و فروش املاک (بجز خدمات واسطه گری مسکن) ارزش افزوده یا تولیدی ایجاد نمی کند، اما می تواند برای سوداگران مسکن، سودآور باشد. گاهی این دست از فعالیت ها ریسک پایین و سود بالایی دارند و به همین دلیل سرمایه های کشور را به سمت خود جذب می کنند؛ سرمایه هایی که می توانستند در حوزه های تولیدی به کار گرفته شوند.

بر اساس مطالعات مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی از مصادیق فعالیت های اقتصادی نامولد می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ۱- کسب سود از خرید و فروش سوداگرانه املاک (زمین، واحد مسکونی، تجاری و...)
- ۲- کسب سود از معاملات طلا و فلزات گرانبها (سکه و شمش)،
- ۳- کسب سود از معاملات ارز،
- ۴- کسب سود از سپرده گذاری بانکی
- ۵- کسب سود واسطه گری و توزیع کالا

این گزارش می افزاید: در تعیین مرز فعالیت مولد و نامولد در مصادیق ذکر شده باید به این نکته توجه داشت که فعالیت هایی نظیر خدمات واسطه گری در بخش مسکن و رساندن خریدار به فروشنده و دلالتی برای انجام معامله ، یا بازرگانی طلا یا خدمات کارگزاری معاملات سهام و صرافی، واجد ارزش افزوده محسوب می شود.

در این گزارش همچنین تصریح شده است که در بسیاری از کشورها، قوانین و مالیات های سختگیرانه ای برای کنترل و کاهش جذابیت فعالیت های سفته بازانه وضع شده است، اما در کشورمان این دست فعالیت ها، بدون پرداخت مالیات به کار خود ادامه می دهند. ضعف شدیدی در نظارت و کنترل بر آنها مشاهده می شود که باید با نگاهی علمی و دقیق، راهکارهای یببرای کنترل آنها طراحی و اجرا کرد.

گفتنی است در این گزارش پس از طرح مباحث نظری درباره معیارهای مشخص کننده بخش های نامولد اقتصاد، تجربیات برخی کشورها در کنترل آن و همچنین وضعیت فعلی ایران بررسی شده و در ادامه مجموعه راهکارهایی برای کنترل و کاهش فعالیت های نامولد اقتصادی پیشنهاد شده است.

پیشنهادها:

۱- رویکردهای کلان:

- تغییر ذائقه سرمایه گذاران از کوتاه مدت به بلند مدت
- ایجاد محدودیت در امکان کسب سود از محل افزایش قیمت سرمایه
- کاهش سود انتظاری در فعالان اقتصادی برای شکل گیری فعالیتهای مولد
- ایجاد نرخ استهلاک مصنوعی برای کالاهای مصرفی بادوام
- توسعه زیرساختهای ارتقای شفافیتهای عامل و غیر عامل
- ایجاد ثبات در اقتصاد کلان
- افزایش نرخ استهلاک سرمایه ثابت.

۲- پیشنهادهای عملیاتی:

پیشنهادهای عملیاتی مربوط به بخش های خاص بر مبنای رویکردها و بر مبنای تجربه دیگر کشورها به

شرح ذیل:

Iranian Steel Rolling Association

۱-۲- زمین و ملک

جهت کنترل فعالیت های نامولد در حوزه زمین و ملک که بزرگترین و اثرگذارترین بازار نامولد کشور است، پیشنهاد می شود که موارد ذیل به صورت کامل و سریع انجام شود.

- اطلاعات تمامی زمینها و املاک کشور در یک سامانه متمرکز تجمیع و ثبت شود.
- از انجام معاملات با سند عادی (قولنامه ای) جهت نظم بخشی به وضعیت مالکیت جلوگیری به عمل آید.

- با استفاده از مالیاتهای تنظیمی بر افزایش ارزش زمین و مسکن و بر ارزش زمین، جذابیت سفته بازی در این بازار کاهش یابد.

۲-۲- فلزات گرانبها و ارز:

در این حوزه چند راهکار مشترک برای فلزات گرانبها و ارز و همچنین چند راهکار بخشی پیشنهاد شده است.

- سامانه ای جهت شفاف سازی معاملات طلا و ارز
- حذف قابلیت تسویه لحظه ای تراکنش در مبالغ بالا و الزام ارائه اطلاعات مربوط به معامله و اظهار مقصد تراکنش
- ایجاد بورس ارز و طلا و معاملات آتی جهت شفاف سازی این بازارها
- در حوزه ارز، وضع مالیات بر تراکنشهای ارزی و وضع مالیات بر افزایش قیمت ارز منجر به کاهش جذابیت سفته بازی در این بخش می شود.
- در بخش فلزات گرانبها نیز پیشنهاد شده است:
  - ۱- خرید و فروش اشکال سرمایه ای طلا(سکه و شمش) تنها با ارائه فاکتور مربوطه قانونی باشد.
  - ۲- بر افزایش قیمت آن بین زمان خرید و فروش مالیات اعمال شود. این ساز و کارها تا حد زیادی انگیزه های سفته بازی در این بازارها را کاهش می دهد.

۲-۳- بورس:

در حوزه بازار بورس پیشنهاد شده است که بر افزایش ناگهانی ارزش سهام مالیات وضع شود. این مالیات، انگیزه ها را جهت ایجاد تلاطم های سازمان یافته و ایجاد حباب کاهش می دهد.

۲-۴- نظام توزیع (واسطه گری کالا)

در این بخش که با عنوان دلالی شناخته می شود، ایجاد شفافیت اهمیت ویژه ای پیدا میکند زیرا این دسته از فعالیتهای نامولد مبتنی بر عدم وجود شفافیت در بازار مربوطه عمل میکنند. در این زمینه پیشنهاد شده است:

- بورسهای کالایی بر بستر آی تی یا فروشگاههای مجازی توسعه یابد.

- حمایت از توسعه فروشگاههای بزرگ زنجیره‌ای نیز میتواند اثر مشابهی داشته و شفافیت بازار را افزایش دهد و در نتیجه زمینه‌های سفته بازی در این بخش محدود شود.

۲-۵- واردات:

واردات رانتهی نیز یکی دیگر از مصادیق بارز و مهم فعالیتهای نامولد اقتصادی به حساب می‌آید. لذا پیشنهاد میشود:

- ۱- از رانتهای دولتی در حوزه واردات به شرکتهای خاص همچون خریدهای انحصاری یا اعطای ارز دولتی پیشگیری شود.
- ۲- رویکرد دولت الکترونیک با سرعت بیشتری پیگیری شده است و زمینه‌های غیرکاغذی شدن فرایندها فراهم شود.
- ۳- قراردادهای تجاری دو جانبه یا چندجانبه نیز میتوانند به جهت دهی سبب وارداتی و ارتباط با شرکای تجاری مناسب منجر شده و در نتیجه حجم واردات نامطلوب را کنترل کنند.
- ۴- تعرفه قطعات منفصله وارداتی به ازای افزایش عمق داخلی سازی کاهش یابد.

۲-۶- بخش بانکی:

در بخش مرتبط با عملکرد بانکها پیشنهاد شده است بر سود سپرده‌های بانکی مالیات وضع شود و زمینه دسترسی کامل نهادهای ذیصلاح به اطلاعات حسابهای بانکی و تراکنشهای مالی فراهم گردد. این اقدام موجب افزایش شفافیت و کاهش سفته بازی خواهد شد.

منبع: گزارش شماره ۱۶۵۸۲ مرکز پژوهشهای مجلس (انفا)

Iranian Steel Rolling Association